

Bohemia. Laws, statutes, etc. Codes.

285

× Obnovené

VADL

Právo a Zřízení Zemské dědičného království Českého.

Verneuerte

L a n d e s - O r d n u n g

des Erb-Königreichs Böhmen.

1627.

K vydání upravil

Dr. Hermenegild Jireček.

V Praze.

N á k l a d e m F. T e m p s k é h o .

1888.

buďto skrze *executorní processy*, *liquidati*, na revisi brání, neb jiné právní prostředky k dokonalému místu a konci přivéstí maji.

B. LVIII.

A ačkoli každého času toho šetřiti sluší, aby ten, kterýž za prokuratora nařizen jest, tak spůsobný byl, aby jak spisovati tak i při věsti uměl, obzvláště poněvadž v tomto Našem dědičném království Českém žádný rozdíl mezi advokátem a prokuratorem se nezachovával: nieméně pokudžby prokurator, když při na sebe bere, jinému co spisovati dáti chtěl, toho na svůj groš sobě držeti má.

B. LIX.

Jestližeby principál svou věc sám v spis uvedl a ji prokuratorovi toliko k odevzdání odeslal, v takové příčině není mu potřeba, aby se s prokuratorem o tak veliký plat, jakž nahoře dotknuto, ale toliko podle slušnosti těch věcí narovnal. A maji prokuratoři každého času při všech jednáních právních a terminích se nalezati dáti, a pokudžby co obmeškali, principálům svým z toho odpovídati a právi býti.

B. LX.

A poněvadž tolikéž na tom jsme se ustanoviti ráčili, aby časem svým v dědičném Našem království Českém přísežní advokáti a prokuratoři byli: pročež na takové, kteříby hned z počátku mimo jiné v tom se potřebovati dali a nejlépeji podle vyměření tohoto Našeho Zřízení Zemského v processu se šikovali a takové co nejkratěji a nejuctivěji vedli, pozor dán býti má a ti potomně při saudech Našich fedrování býti, jiní se pak odbyti maji.

O právním processu v spisích.

C. I.

Ačkoli jsau minulého času processy právní při saudu zemském austně vedeny bývaly a když jest na při přišlo, tehdy prokurator původa půhon svůj nebo obeslání (s kterým i co sice při tom se zbíhalo, jakby napotom držáno býti mělo, až posavad dosti psáno jest) austně věsti; na to prokurator obviněného hned a jako ze třmenu principála svého austně zastávati a na všelijaké případlé přednášení odpovídati, a tak z obojí strany austně *procedirovati* museli: však poněvadž tak veliké věci, kteréž se někdy všeho časného dobrého dotýkají, na podobných spěšných austních

processích zakládati hrubě nebezpečno jest a řečníci sobě rovni nejsou, to pak samá zkušenost jak v království Českém tak i jinde, kdež se řečníkům důvěřovati muselo, každého času s sebou přinášela, že takových řečníkův málo a oni téměř celé právo sami v vědomosti a moci své jako nějakou obzvláštní tajnost jsou měli, ano také začasť víceji vtipu a výmluvnosti řečníka nežli samé pře šetřino bylo; odkudž mnohokrát chudý člověk, kterýž takových řečníkův na platu svém držeti nemohl, utlačen býti musel; mléice o tom, že na některau věc na spěch tak dobře a dostatečně, jako když k tomu čas, v kterémby se kdo zdravě uraditi mohl, se dává, odpovídati téměř nemožné jest; za kterauž také příčinau v celé římské říši a ve všech jiných Nám náležejících zemích v tak těžkých věcech v spisech se *procediruje*; vedle čehož a poněvadž nyní v Našem dědičném království Českém Naši věrní poddaní, netoliko přirození Čechové, ale i jiní národové, rozdílných řečí užívající, obývají, a My je pod ochranau jednostejného a takového práva (vedle kteréhož jeden každý své věci uvážiti a pokudžby mu se libilo, i o ně se uraditi může) vespolek zdržovati, obhajovati a chrániti chťtíme: pročež milostivě za dobré jsme uznati ráčili, aby napotom místo austriího processu při saudu zemském process v spisích uveden byl.

C. II.

A poněvadž tomu milostivě chťtíme ráčíme, aby řeč česká a německá v Našem dědičném království Českém zároveň průchod a vzrůst svůj měla: protož spisové buď v české nebo německé řeči podávání býti mají; na takový však způsob, aby kdež vědomé jest, že obviněný německé řeči povědom není, žaloba v české, a když české řeči není povědom, tehdy v německé, a když obviněný rozený Čech anebo Němec není, v jedné nebo druhé řeči (tím vším způsobem, jakž svrchu o řezaných cedulích dotknuto jest) dodána, a tak potom v též řeči až do skončení pře *procedirováno* bylo, a v takovém processu, tak dobře při saudu zemském jako při dekách zemských, žádnu jinau řeči nic podáváno, jednáno a konáno býti nemá.

C. III.

Jakož z strany těch věcí, které v české řeči se podávají, žádného obzvláštního rozmyšlení není: tak také při dekách zemských vždycky nejméně tři z menších úředníkův zemských, kteří německé řeč nejlépe povědomi jsou, nařizeni býti mají, a ti německé spisy přijímají i co k processu jich přináležejí, buď v vydávání obeslání, *examinování* svědkův, dávání hojemství anebo jináčeji fedrovati budou. A kdyby někdy pochybnost nějaká vznikla

anebo z příčiny těch případností, které pro lepší fedruňk processu před úředníky menší v tomto Zřízení Zemském *remittirované* bývají, nějaké vyměření učiněno býti mělo: tehdy oni jiným spoluúředníkům o tom oznámí, jim to výslovně předněsti, *referovati*, a když se o vyměření snesau, takové stranám buď austně nebo v spisu společně oznámí mají.

C. IV.

A kdež jsau se předešle obesláni do obzvláštních kvaternův při dekách zemských zapisovali: tak vždycky takoví dva kvaternové založení a do jednoho z nich věci české a do druhého německé vpisovány a registrovány býti mají. Nápodobně s úřadními kněhami, do kterých se svědomí zapisují, zachováno a vždycky registrátor osoba přísežná býti má, kterýž německá svědomí zapisovati a kdyby v českém jazyku dané byly, je překládati a německy (příložíce však k tomu originál český) vpisovati bude. Což podobným způsobem s českými věcmi *vice versa* zachováno býti má.

C. V.

Jakož na vůli původa pozůstává, kterauby řeči obviněného obžalovati chtěl, když obviněný obojí řeči povědom, a to vědomé jest: tak také, kdež to vědomé není, na příležitost strany odporne, prvé nežliby s ní co začal, pilně se vyptati; a pokudžby o tom, zdaliž obojí řeči povědom jest, pochyboval, takového přirozenau jeho řeči, aby se sám nemeškal, viniti má.

A poněvadžby se často přihoditi mohlo, žeby se spisové v jedné řeči sepsati a potom v druhé do saudův podati a stranám propůjčovati měli: protož to milostivě naříditi chtějí ráčíme, aby ve všech krajích, i v jednom každém, jistí přísežní překladači, jichžby strany bezpečně (k nim však docela zavázání nejsauce) užívati mohli, nařízení byli.

Mají také spisy vždycky duplovaně podávání býti, a jeden exemplář při dekách zemských zůstávati a druhý straně odporne odevzdán býti má.

Jak se po žalobě v spisích *procedirovati* má.

C. VI.

A předně o excepci, kdy se ta podati, jak formirovaná a co více při tom šetrino býti má.

Ačkolivěk předešle půhon a obesláni také se v spis uvozovali a straně dodávali, ale potom při saudu zemském, jakž

svrchu doloženo, processy austně konány byly: však nyní, když obviněného žaloba vedle způsobu svrchu dotknutého dojde, on na ní v šesti nedělích psanou odpověď dáti, takovou částodotčeným úředníkům menším při dekách zemských, tak aby ji původ nebo prokurátor jeho dostati mohl, podati má. A kdyby obviněný v šesti nedělích s *excepcí* svau zhotoviti se nemohl, má se ještě před vyjitím těch šesti neděl při častojmenovaných menších úřednicích ohlásiti a za další odklad žádati, kterýž také jemu, když příčiny oznámí, na tři neděle, a kdyby i v těch třech nedělích a dříve nežliby prošly, jiné příčiny předložil, proč jest hotov býti nemohl, ještě za dvě neděle úředníci menší dáti a dopřiti moci budau. Však na ten způsob, jestližebý buď původ při své žalobě na svědky nebo listovní průvody se potahovati, anebo také obviněný sám při své *excepci* na svědky nebo listovní průvody se odvolávati chtěl, že jemu v jižjmenované příčině, když se časně ohlašuje a na svrchudotčené příčiny potáhne, k dotčeným odkladům bez všelijakého odporu povoleno bude. Kdyby pak žádných takových průvodův před rukama nebylo, tehdy ty od obviněného k obdržení odkladu přednešené příčiny a překážky tím lépeji uváženy a ten žádaný odklad vedle nich udělován býti má.

Menší však úředníci zemští i hned jak se žádost o takový odklad buď v spisu nebo austně od obviněného neb prokurátora jeho přednese, je z povinnosti své se všemi případnostmi uvážiti a obžalovanému nebo prokurátoru jeho (jemuž na ně čekati náleží) dříve nežli od desk vyvstanau, odpověď z strany téhož žádaného odkladu dáti mají.

C. VII.

Obviněný pak odpověď svau neholižto *excepci* co nejkratčeji býti může, v třetí osobě, jakž toho dotčeno jest, bez zbytečných klausulí sepsati má, a kdyby žaloba *in facto*, neholižto na tom, jak jest se která věc zběhla, záležela a obžalovaný tomu odpíral, původ pak k provedení toho svědky nebo listovní průvody při žalobě své *specificko*val i na nich podstatu svau zakládá: tehdy obviněný v *excepci* své, jakž to prvé při austní *excepci* se stávalo, v tom co proti osobám svědkův a k vyvrácení právních instrumentův zapotřebí, vedle způsobu a řádu, jakž o tom nížeji o průvodích šířeji dotknuto jest, *procedirovati*, naproti tomu to, na čemž grunt své proti osobám svědkův na cedule řezané průvodu odeslané odpovědi, aneb jináče zakládá, jistiti a ztvrzovati.

A také pokudžby toho potřeba ukazovala, při konci spisu svého, jakž to od původu učiněno jest, instrumenta (pokudž na instrumentech odpověď svau zakládá) přiložiti, anebo jména svědkův, skrze které dotčenau odpověď svau prokázati, aneb žalobu původu odvésti chce, připojiti má.

Jakož pak kdyby v odpovědi své rozdílné puňky proká zati chtěl, takové puňky, odkadby ony koliv pocházely, po artikulích sepsati a odpověd svau buď v celosti anebo při nejmenším ty v ní obsažené na průvody a odvody se vztahující puňky po artikulích sepsati, a při jednom každém artikuli ta na konci odpovědi své doložená svědkův jména aneb přiložené listovní instrumenta, jenž k témuž artikuli náleží, s literami anebo jinými patrnými znameními vyznamenati má.

C. VIII.

Jestližeba žaloba ne *in facto* a na tom, zdali jest věc tak, jak původ předkládá, se zběhla, nýbrž *in quæstione juris* nebo-ližto v právní otázce záležela, nebo také žeba obviněný v excepci rozličné puňky skrze svědky a psaná instrumenta prokazovati potřebí nebylo: tehdy obviněný odpověd svau bez artikulův *summariter* sepsati, na původa ukazované právo odpovídati a proti tomu právo své, a coby k tomu víceji vedle práva náleželo, věsti má.

C. IX.

Poněvadž také předešle, dřiveji nežli jest k hlavní při se přistaupilo, z příčiny *dilatorních* excepci mnoho času ztráveno bylo: pročež napotom, pokudžby obviněný *dilatorních* excepci (o kterých nahoře obšírněji dotknuto jest) žádati chtěl, on je všechny spolu do excepci pojíti, vedle toho však *eventualiter*, pokudžby totižto takové místa míti a obviněnému postačovati nemohly, na hlavní při odpovídati a v tom tím vším způsobem, jakž svrchu položeno, v excepci své kráčetí má.

C. X.

Jestližeba pak obviněný *factum* neodpíral, nýbrž *peremptorní* excepci k vyráčení *intenci* původa, buď žeba takové na smluvách, rozsudecích, od strany *deferovaných* anebo právem nalezených přísahách, promlčení, připovědech a *pactis de non petendo*, nebo-ližto v smluvách, že na to víceji nastupovati nemíni, aneb jakby ty koliv sice jmenované býti mohly, předkládal: tehdy takové excepci v svém spisu vedle přiloženého průvodu přednésti a v formování spisův i jináče ve všem, jakž svrchu dotčeno, se chovati má.

C. XI.

A ačkoli někdy *peremptorní* excepci *in vim dilatoriarum* a k hindrování processu přednášené bývají: však takové *eventum*, pokudžby totižto k hindrování processu za dostatečné uznané

nebyly, tolikéž na při hlavní *peremptorie*, tak aby hlavní při v processu potom vyvrátiti mohly, vstažené a k tomu cíli průvody při konci excepei často dotčeným způsobem přiložené býti mají.

O replice a odpovědi původa na excepei obviněného.

C. XII.

Když se excepei obviněného při dekách zemských složí, tu původ nebo prokurator jeho časně vyzdvihnauti má, poněvadž při každém termínu k podávání a skládání spisův uloženém dotčený původ aneb prokurator jeho u desk zemských se najíti dáti, a když takoví spisové podání a složení jsau, jich za propůjčení sobě žádati, a jestliby podání nebyly, na to, zdalíž jest obviněný odklad v určitém termínu obdržel, se vpytati; a pokudž ne, tehdy neposlušenstvím jeho stížiti a toho, aby akta k saudu zemskému podána byla, žádati má. Na čež při saudu zemském (jakž nížeji »O stanném právu« a hodnosti příčin, skrze které strana stanného práva osvobozená býti může, obšírněji se dokládá) *procedírováno* bude.

C. XIII.

Když obviněný spisy své podá, a ti buď původovi neb prokuratoru jeho propůjčení by byli, a původ to, že v nich nic takového, cožby žalobu poráželo, ukázáno není, a také žeby strana obviněná na zavozování svědkův se nepotahovala, seznal: tehdy na vůli původa pozůstávati bude, zdalížby hnedky k rozeznání se podati, a pokudž jest svědky zavedl, za vyhlášení jich, pokudž pak žádni zavedení nejsau, za podání akt k saudu zemskému (aby na to rozsudek se státi mohl) žádati a tak všech jiných průtahův a obšírností zniknauti chtěl.

C. XIV.

Pakliby původ repliku svau proti tomu dáti chtěl, to v šesti nedělích od přijetí excepei učiniti a v té replice při spisování a formování spisu svého, odpovídání na *fundamenta* a příčiny obviněného, kteréž jest proti žalobě položil, a podle příležitosti, kdyžby v té excepei něco toho doloženo bylo, cožby *in facto* a na odvodu záleželo, s přiložením právních instrumentův a jmenováním svědkův, tím vším způsobem, jakž o excepei dotknuto jest, se chovati a *procedírovati* má. A pokudžby původ v svrehu dotčených šesti nedělích repliku svau zhotoviti nemohl: tehdy před projitím těch šesti neděl menších úředníkův za další od-